21/04/2022

Η Ήπειρος τιμά την εβδομάδα των Παθών και εορτάζει την Ανάσταση του Κυρίου

/ Παράδοση

Ένας πλούσιος λαϊκός πολιτισμός, αποτυπώνεται τις άγιες ημέρες της Μεγάλης Εβδομάδας και του Πάσχα σε κάθε γωνιά της Ηπείρου.

Το πρώτο κόκκινο αυγό, που βαφόταν και έμπαινε στο εικονοστάσι του σπιτιού, τα τσουρέκια που ζυμώνονταν την Μ. Πέμπτη νωρίς το πρωί και το πασχαλιάτικο κρέας στη γάστρα, τα «φωτίκια», ο παραδοσιακός χορός «καγκελάρης» κυρίως στα Τζουμέρκα και τα χωριά της Πρέβεζας, το ταφικό έθιμο στους Φιλιάτες Θεσπρωτίας, το γλέντι στις αλάνες ή τις πλατείες, είναι ήθη και έθιμα που έρχονται από πολύ μακριά.

Ειδικά, σε όλη την Ήπειρο, τα κόκκινα αυγά είχαν τον δικό τους συμβολισμό, ήταν ένα φυλαχτό για το σπίτι τα χωράφια και το μαντρί.

Η «πυρά», το «κάψιμο του Ιούδα» και τα πολύχρωμα

αερόστατα, στην πόλη της Άρτας

Στην Άρτα, την Μ. Πέμπτη το βράδυ, αναβιώνει το έθιμο της «φωτιάς», με μία τελετουργία, σε ανάμνηση της πυράς, που άναψε έξω από το Πραιτόριο εν αναμονή της απόφασης του Ρωμαίου Επίτροπου της Ιουδαίας Πόντιου Πιλάτου, για τον Ιησού.

Τα παιδιά και οι νέοι της ενορίας της Αγίας Θεοδώρας, συγκεντρώνουν από νωρίς το πρωί, κορμούς δένδρων και αλλά ξύλα στο προαύλιο του ναού και τα τοποθετούν σε σχήμα κώνου. Κατά το παρελθόν, μάζευαν τα ξύλα τις προηγούμενες ημέρες από τις όχθες του Άραχθου ποταμού. Η μεγάλη φωτιά που καίει για πολλές ώρες, ανάβει αμέσως μετά τη ακολουθία της Σταύρωσης. Πλήθος πιστών συγκεντρώνεται στο προαύλιο του Ιερού Ναού και συμμετέχει στην αναβίωση του εθίμου, το οποίο κάθε χρόνο διατηρεί και συνεχίζει ο Σύλλογος της Ενορίας Αγίας Θεοδώρας.

Από το πρωί της Μεγάλης Παρασκευής, μετά την Αποκαθήλωση του Κυρίου, στις ανοικτές εκκλησίες, με κατάνυξη και ευλάβεια προσέρχονται οι πιστοί, με ροδοπέταλα για τον παραδοσιακό στολισμό του Επιταφίου. Μικροί και μεγάλοι, ενώ ψάλλονται τα Άγια Πάθη, φτάνουν με πασχαλιές, κρίνα, βιολέτες, αγριολούλουδα και τα τοποθετούν πάνω στο ιερό κουβούκλιο που περιβάλει τον Επιτάφιο.

Το Μεγάλο Σάββατο, στις 10 το πρωί, οι Αρτινοί ξορκίζουν το κακό. Με το χτύπημα της καμπάνας που αναγγέλλει την πρώτη Ανάσταση, οι πιστοί θα σπάσουν κεραμικά, γυάλινα και πήλινα σκεύη, για να ξορκίσουν το κακό.

Το βράδυ του Μεγάλου Σάββατου στην Αγία Θεοδώρα, αναβιώνει το έθιμο του καψίματος του Ιούδα. Οι νέοι της ενορίας, φτιάχνουν το ομοίωμα του Ιούδα με παλιά ρούχα και το μεσημέρι το τοποθετούν σε αυτοσχέδια κρεμάλα δίπλα σε ένα πηγάδι στο προαύλιο της εκκλησίας. Το βράδυ μετά την αναστάσιμη ακολουθία θα ανάψουν φωτιά για να καεί. Παράλληλα, θα αφεθούν στον ουρανό της πόλης πολύχρωμα φωτεινά αερόστατα, για να συμβολίσουν την άνοδο της ψυχής στον ουρανό.

Η πρώτη Ανάσταση στο «Διαβολοπάζαρο» της Πρέβεζας

Στην Πρέβεζα, αμέτρητα πήλινα σκεύη θα σπάσουν στις 11:00 του Μεγάλου Σαββάτου, στο «Σαϊτάν Παζάρ». Είναι το έθιμο της πρώτης Ανάστασης σε ένα γραφικό λιθόστρωτο δρομάκι, στο «διαβολοπάζαρο των Τούρκων», στην καρδιά

της πόλης.

Το έθιμο, έρχεται από την Τουρκοκρατία και το τηρούν από γενιά σε γενιά οι καταστηματάρχες, για να στείλουν το χαρούμενο μήνυμα της Ανάστασης. Μόλις ο ιερέας του Μητροπολιτικού Ναού του Αγίου Χαράλαμπους σημάνει την πρώτη Ανάσταση, οι ήχοι των κροτίδων διαπερνούν την πόλη, ενώ οι πιστοί ντόπιοι και επισκέπτες σπάζουν στο πλακόστρωτο του Σαϊτάν εκατοντάδες πήλινα κανάτια. Στην σκλαβωμένη Ελλάδα, οι Πρεβεζιάνοι, έφτιαχναν μόνοι τους κροτίδες, για να κρατήσουν μακριά τους Τούρκους, τις άγιες μέρες του Πάσχα. Το έθιμο ολοκληρώνεται με κεράσματα. Οι καταστηματάρχες προσφέρουν στον κόσμο παραδοσιακά γλυκά.

Στη Θεσπρωτία, στο χωριό Γηρομέρι Φιλιατών το έθιμο απαιτεί οργανοπαίκτες στους τάφους, τη Δευτέρα του Πάσχα. Πρόκειται για το μοναδικό ταφικό έθιμο στην Ελλάδα, που έχει ρίζες στις αρχές του 18ου αιώνα. Κάτοικοι και συγγενείς νεκρών, πηγαίνουν μαζί με κλαρίνα, ντέφια, λαούτα και ακορντεόν, αμέσως μετά την θεία λειτουργία στον ιερό Ναό της Αγίας Παρασκευής, στο νεκροταφείο πάνω από τους τάφους. Εκεί γίνεται «παραγγελία» για τον νεκρό. Πάνω από τον τάφο του, ακούγεται το αγαπημένο τραγούδι του όσο ήταν στη ζωή. Στο νεκροταφείο η κάθε οικογένεια έχει και τα παιδιά μαζί, ώστε το έθιμο, να συνεχίζεται από γενιά σε γενιά.

Ένα ξεχασμένο Πασχαλιάτικο έθιμο σε όλη την Ήπειρο από την εποχή του Αλή-Πασά, ήταν «τα φωτίκια», τα δώρα που έκανα οι ανάδοχοι στα βαφτιστήρια τους, όταν έφταναν στην ηλικία των 8 έως 12 ετών.

Το «φωτίκι», ήταν ένα χάλκινο σκεύος, ταψί, κατσαρόλα, κανάτα, ανάλογα με τη δυνατότητα την οικονομική της κάθε οικογένειας.

Σε όλα τα χάλκινα σκεύη, ο τεχνίτης χάραζε τα αρχικά γράμματα του ονόματος του κάθε ιδιοκτήτη και την ημερομηνία που έγινε το δώρο.

Πηγή ΑΠΕ ΜΠΕ